

JULIA SYNAK

Stosowanie art. 115 k.c. do obliczania upływu terminu przedawnienia – uwagi na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego

The Application of Article 115 of the Civil Code to the Calculation of the Limitation Period – Remarks in the Light of the Case Law of the Supreme Court

Abstract

The purpose of the article is to analyze the issue of applying Article 115 of the Polish Civil Code to the calculation of the limitation period. The subject of the considerations is to determine whether the limitation period may be regarded as a “time limit for performing an act” within the meaning of Article 115 of the Civil Code, and what legal consequences arise from adopting a different classification. In this respect, the article examines the current positions of legal doctrine and the case law of the Supreme Court. As a result of the analysis, it is indicated that the lapse of the limitation period *ex lege* gives rise to the debtor’s competence to raise the defence of limitation, regardless of statutory non-working days. The novelty of the article lies in the comprehensive comparison and systematization of doctrinal views and judicial decisions in the light of the amendment to Article 118 of the Civil Code, thereby contributing to a more in-depth understanding of the function of limitation periods in the Polish civil law system.

KEYWORDS: limitation period, time limit, public holidays, legal act

SŁOWA KLUCZOWE: przedawnienie, termin, dni wolne od pracy, czynność prawna

JULIA SYNAK – magister prawa, Uniwersytet Pomorski w Słupsku,
ORCID – 0009-0005-9299-9214, e-mail: julia.synak@upsl.edu.pl

1 | Wprowadzenie

Zgodnie z art. 115 k.c.^[1], jeżeli ostatni dzień terminu wyznaczonego do dokonania określonej czynności przypada na sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy, termin ten upływa dopiero następnego dnia, który nie jest ani sobotą, ani dniem wolnym od pracy. Regulacja ta pełni doniosłą funkcję praktyczną, w szczególności w kontekście czynności procesowych, których skuteczność zależy od zachowania przewidzianych prawem terminów. W praktyce rodzą się jednak wątpliwości co do możliwości stosowania art. 115 k.c. do terminów przedawnienia, co stało się źródłem istotnej rozbieżności poglądów zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie. Celem artykułu jest określenie, czy termin przedawnienia może być kwalifikowany jako „termin do dokonania czynności” w rozumieniu art. 115 k.c., czy też jego autonomiczny charakter wyłącza możliwość stosowania tej regulacji. Teza badawcza artykułu stanowi, że termin przedawnienia jest w rozumieniu art. 115 k.c. terminem do dokonania czynności. Prowadzi to do wniosku, że jego upływ ulega przesunięciu na najbliższy dzień niebędący sobotą ani dniem ustawowo wolnym od pracy, jeżeli koniec terminu przypada na taki dzień. Artykuł został przygotowany metodą dogmatycznoprawną.

2 | Relacje między przepisami regulującymi instytucję przedawnienia w kodeksie cywilnym

2.1. Relacja art. 115 k.c. do art. 117 k.c. – znaczenie norm dotyczących obliczania terminów w kontekście przedawnienia

Sporną kwestią w doktrynie jest, czy przepis art. 115 k.c. powinien być stosowany łącznie z art. 117 k.c. w przypadku obliczania terminów przedawnienia. W wyroku SN z dnia 13 kwietnia 2007 r.^[2] stwierdzono, że określenie końcowego momentu biegu terminu przedawnienia roszczenia o zawarcie

¹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 1071 ze zm., dalej: k.c.).

² Wyrok SN – Izba Cywilna z dnia 13 kwietnia 2007 r., III CSK 409/06, Legalis nr 162819.

umowy przyrzeczonej wymaga zastosowania ogólnej reguły obliczania terminów zawartej w art. 115 k.c. Zgodnie z tym przepisem w sytuacji, gdy koniec terminu przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, za ostatni dzień terminu uznaje się najbliższy następny dzień, który nie jest dniem wolnym od pracy. Warto zaznaczyć, że w dacie wydania wyroku przepis ten obowiązywał w brzmieniu sprzed nowelizacji obejmującej dodanie soboty do dni, w których upływ terminu ulega przesunięciu na dni powszednie. W przywołanym wyroku sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację, przyjął, że strony w umowie przedwstępnej określiły dzień 5 października 2002 r. jako datę zawarcia umowy przyrzeczonej, co w ocenie SA wyznaczało początek biegu rocznego terminu przedawnienia roszczenia o jej zawarcie^[3]. Natomiast stanowisko w zakresie terminu na dokonanie czynności zajął SA w Warszawie, którego zdaniem termin wskazany w czynności prawnej należy rozumieć jako moment, z którego upływem ustają skutki tej czynności, a nie jako okres przeznaczony na dokonanie określonego działania przez jedną ze stron. Innymi słowy, termin końcowy wyznacza granicę czasową obowiązywania skutków prawnych wynikających z danej czynności. Z upływem tego terminu wygasa odpowiedzialność lub uprawnienie wynikające z wcześniejszego oświadczenia woli. Termin taki ma charakter końcowy w rozumieniu art. 116 § 2 k.c., ponieważ z jego nadejściem ustają skutki czynności prawnej, z której dane uprawnienie lub zobowiązanie wynika. Nie ma przy tym znaczenia, że wskazany termin przypada na dzień ustawowo wolny od pracy. Jego upływ wywołuje skutek prawny niezależnie od charakteru tego dnia^[4]. W sytuacji, gdy termin ich obowiązywania upływa w dzień ustawowo wolny od pracy, umowa ta wygasa właśnie w tym dniu, bez jego przesunięcia. Taki sam charakter należy przypisać również terminowi przedawnienia, którego upływ następuje niezależnie od tego, czy przypada on na dzień roboczy czy wolny od pracy.

³ Zob. III CSK 409/06, Legalis nr 162819. Sąd uznał, że termin przedawnienia upłynął 5 października 2003 r., a pozew wniesiono 6 października 2003 r. Zdaniem sądu było to po upływie terminu. SA pominął jednak, że dla terminu przedawnienia stosuje się ogólne zasady obliczania terminów (art. 110 k.c.), a zgodnie z art. 115 k.c., jeśli koniec terminu przypada na dzień wolny od pracy, upływa on dopiero następnego dnia.

⁴ Podobny mechanizm można zaobserwować w przypadku stosunków prawnych o charakterze terminowym, takich jak umowa najmu zawarta na czas określony czy umowa ubezpieczenia – por. wyrok SA w Warszawie z dnia 19 września 2018 r., I ACA 470/17, Legalis nr 1834735.

2.2. Relacja art. 118 k.c. do art. 121 k.c. – współzależność ogólnych i szczególnych zasad biegu terminu przedawnienia

Analiza stanowisk doktryny dotyczących art. 118 zd. 2 k.c. prowadzi do wniosku, że przepis ten w praktyce skutkuje wydłużeniem okresu przedawnienia roszczeń. W literaturze wskazuje się, że jego treść należy interpretować jako normę wprowadzającą mechanizm przesunięcia końca biegu terminu przedawnienia w sytuacji, gdy upływa on w dniu innym niż 31 grudnia danego roku kalendarzowego. W konsekwencji terminy przedawnienia ulegają przedłużeniu w różnym zakresie, zależnie od momentu ich rozpoczęcia. Oznacza to, iż kluczowym momentem jest czas, a dokładniej długość faktycznego okresu przedawnienia jest uzależniona od konkretnej daty początkowej biegu terminu^[5]. Zastosowanie art. 118 zd. 2 k.c. oznacza, że okres przedawnienia ulega rozłożeniu w czasie, czyli inaczej mówiąc, przedłużeniu do końca bieżącego roku. Oznacza to przedłużenie dwuletnich i dłuższych terminów przedawnienia ponad czas nominalnie określony w przepisach wskazujących długość terminu przedawnienia poszczególnych roszczeń^[6]. Należy zatem przyjąć, że odmiennie jak w art. 112 k.c. termin nie kończy się w dacie przyjętej według normy obliczania końca terminu, ale biegnie dalej, aż do ostatniego dnia roku kalendarzowego i upływa wraz z tym dniem^[7]. Stąd też można wywnioskować, że art. 118 k.c. powoduje dodanie do okresu odpowiadającemu terminowi przedawnienia liczonemu zgodnie z art. 112 k.c. kolejnego przedziału czasu trwającego od jego zakończenia do końca roku kalendarzowego. Co istotne, komentowany przepis dotyczy wyłącznie terminów ciągłych, które to mają w szczególności terminy procesowe. Do obliczania terminów, przy których ciągłość nie jest obligatoryjna, należy stosować art. 114 k.c.^[8] Najobszerniejszą analizę art. 118 zd. 2 k.c. przeprowadził D. Bierecki, który wskazuje, że przepis ten wymaga łącznego stosowania art. 112 k.c., gdyż przepisy te

⁵ Zob. Nikodem Rycko, "Komentarz do art. 118 KC," w *Kodeks cywilny. Komentarz*. Tom I. Część ogólna, cz. 2 (art. 56–125), red. Jacek Gudowski (Warszawa: Wolters Kluwer, 2021), Nb 6.

⁶ Radosław Strugała, "Komentarz do art. 118 KC," w *Zobowiązania. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC*. Tom I. Komentarz, red. Piotr Machnikowski (Warszawa: C.H. Beck, 2022), Nb 26.

⁷ Piotr Machnikowski, "Komentarz do art. 118 KC," w *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. Edward Gniewek i Piotr Machnikowski (Warszawa: C.H. Beck, 2023), Nb 8.

⁸ Anna Zbiegień-Turzańska, "Komentarz do art. 112 KC," w *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 34, red. Wojciech Borysiak (Warszawa: C.H. Beck, 2025), Nt 2.

wspólnie tworzą normę prawną określającą sposób obliczania terminów przedawnienia dłuższych niż dwa lata. W świetle art. 110 k.c. mają one charakter *lex specialis* wobec ogólnych zasad ustalania terminów^[9]. Przy obliczaniu terminów przedawnienia należy najpierw, zgodnie z art. 112 k.c., ustalić rok, w którym przypada dzień odpowiadający dacie rozpoczęcia biegu terminu, a następnie stosownie do art. 118 zd. 2 k.c. przyjąć za jego koniec ostatni dzień tego roku^[10].

Zawieszenie biegu terminu przedawnienia polega na wstrzymaniu rozpoczęcia lub dalszego biegu tego terminu na czas występowania okoliczności utrudniających uprawnionemu dochodzenie roszczenia^[11]. Jak trafnie zauważa L. Jantowski, zawieszenie biegu przedawnienia stanowi wyraz zasady, zgodnie z którą przedawnienie nie powinno działać na niekorzyść podmiotu, który z przyczyn szczególnych nie może skutecznie dochodzić swoich praw^[12]. Odnosi się to w szczególności do przesłanek wskazanych w punktach 1 i 2 omawianego przepisu^[13].

Na tle współzależności przepisów opisujących bieg terminu przedawnienia analiza sprowadza się do tezy artykułu stanowiącej o tym, że art. 115 k.c. należy kwalifikować jako „termin do dokonania czynności”. W rezultacie wyznacza on czas, w którym musi zostać dokonana konkretna czynność prawna, a jego upływ powoduje skutki prawne, takie jak nieskuteczność wykonania tej czynności.

⁹ Dominik Bierecki, „Nowe regulacje przedawnienia roszczeń,” *Rejent*, nr 10 (2018): 13.

¹⁰ *Ibidem*, 13.

¹¹ Zob. Piotr Machnikowski, „Komentarz do art. 121 KC,” w *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 12, red. Edward Gniewek i Piotr Machnikowski (Warszawa: C.H. Beck, 2025), Nb 1. Okresu trwania tych okoliczności nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu. Jeżeli zatem termin przedawnienia rozpoczął bieg, a następnie uległ zawieszeniu, to po ustaniu przyczyny zawieszenia będzie on nadal (czas sprzed zawieszenia biegu terminu sumuje się z czasem po zawieszeniu).

¹² Leszek Jantowski, „Komentarz do art. 121 KC,” w *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, red. Małgorzata Balwicka-Szczyrba i Anna Sylwestrzak (Lex/el., 2025), Nt 1.

¹³ *Ibidem*. Przed nowelizacją art. 121 k.c. polegającą na dodaniu punktów 5 i 6 autor podkreślał, że w sytuacji, gdy wystąpią okoliczności wymienione w art. 121 pkt 1–4 k.c. już po rozpoczęciu biegu przedawnienia, to nie niweczą one jego rozpoczęcia ze skutkiem wstecznym *ex tunc*, lecz powodują czasowe wstrzymanie jego biegu. Z kolei gdy wystąpią przed jego rozpoczęciem, uniemożliwiają one rozpoczęcie biegu terminu do czasu ich ustania. W konsekwencji przepis ten obejmuje zarówno wstrzymanie rozpoczęcia biegu przedawnienia, jak i zawieszenie jego biegu *sensu stricto*.

3 | Problematyka końca terminu przedawnienia przypadającego w sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy – stanowiska Sądu Najwyższego

W orzecnictwie SN dostrzegalne są rozbieżności interpretacyjne dotyczące sposobu ustalania końcowego dnia terminu przedawnienia w sytuacji, gdy przypada on na sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy. Z tego względu zasadne jest przeprowadzenie analizy przesłanek i argumentacji, którymi kierował się SN, formułując odmienne stanowiska w tej materii.

Najstarszym chronologicznie stanowiskiem, do którego odniesiono się w niniejszym opracowaniu, jest wyrok SN z dnia 13 kwietnia 2007 r.^[14] W orzeczeniu tym SN rozstrzygał problem dotyczący przedawnienia roszczenia o zawarcie umowy przyrzeczonej wynikającego z umowy przedwstępnej. Kontekst sprawy dotyczył sytuacji, w której strony określiły datę zawarcia umowy przyrzeczonej, a tym samym moment rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia roszczenia o jej zawarcie. Kluczowe stało się ustalenie, czy koniec tego terminu przypadający na dzień ustawowo wolny od pracy ulega przesunięciu na podstawie art. 115 k.c. SN wskazał, iż w przypadku przepisów regulujących skutki upływu czasu konieczne jest wyraźne określenie odrębnych zasad obliczania terminów, a w razie ich braku należy stosować przepisy ogólne dotyczące terminów, tj. art. 110–116 k.c. Zgodnie z art. 110 k.c. w sytuacji, gdy ustawa, orzeczenie sądu, decyzja organu państwowego bądź czynność prawna określa termin, nie wskazując sposobu jego obliczania, zastosowanie znajdują przepisy ogólne o terminach. SN wywiódł z tego, że brak jest podstaw do stosowania w tym zakresie przepisów o przedawnieniu oraz przepisów dotyczących umowy przedwstępnej, gdyż nie zawierają one własnych reguł obliczania terminu przedawnienia. W konsekwencji uznał za oczywiste, iż przy ustalaniu końcowej daty biegu przedawnienia zastosowanie ma art. 115 k.c., zgodnie z którym, jeżeli koniec terminu przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, termin ten upływa następnego dnia roboczego.

W kolejnym stanowisku SN z dnia 6 czerwca 2018 r.^[15] wyrażono pogląd, że art. 115 k.c. ma zastosowanie do zasiedzenia. Do biegu zasiedzenia stosuje się odpowiednio regulacje na podstawie jednoznacznego odesłania ustawowego zawartego w art. 175 k.c. W rezultacie mechanizmy właściwe

¹⁴ III CSK 409/06, Legalis nr 162819.

¹⁵ Postanowienie SN z dnia 6 czerwca 2018 r., III CSK 61/18, Legalis nr 1793713.

dla przedawnienia, w szczególności związane z biegiem czasu, sposobem obliczania, zawieszenia oraz przerwania znajdują odpowiednie zastosowanie również do instytucji zasiedzenia. Dodatkowo tylko SN zaznaczył, że wymieniony przepis powinien być interpretowany w kontekście normy zawartej w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 165 § 1 i 2 k.p.c.^[16]

W postanowieniu SN z dnia 7 lutego 2023 r.^[17], przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej, SN powziął poważne wątpliwości co do wykładni art. 115 k.c. Uzasadnienie postanowienia składało się z zestawienia dwóch poglądów. Pierwszy reprezentowany był przez sąd drugiej instancji i głosił, że art. 115 k.c. w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2017 r. ma zastosowanie także do liczenia terminu przedawnienia^[18]. Zwolennicy pierwszego poglądu^[19] wskazują, że art. 115 k.c. należy stosować do terminów przedawnienia, gdyż przepisy ogólne o terminach (art. 110–116 k.c.) mają charakter powszechny, a regulacje dotyczące przedawnienia nie przewidują odrębnych zasad ich obliczania^[20]. Argumentuje się również, że wierzyciel może podejmować czynności przerywające bieg przedawnienia aż do ostatniego dnia terminu, co uzasadnia stosowanie reguły z art. 115 k.c. w sytuacji, gdy koniec tego terminu przypada na sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy.

Natomiast drugi pogląd^[21], reprezentowany przez sąd pierwszej instancji, wyrażał, że art. 115 k.c. w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2017 r.

¹⁶ III CSK 61/18, Legalis nr 1793713.

¹⁷ Postanowienie SN z dnia 7 lutego 2023 r., II CSKP 1946/22, Legalis nr 2910261.

¹⁸ II CSKP 1946/22, Legalis nr 2910261.

¹⁹ Za uznaniem terminu przedawnienia za termin do dokonania czynności opowiada się część doktryny, w szczególności: Piotr Machnikowski, "Komentarz do art. 118 KC," w *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 12, red. Edward Gniewek i Piotr Machnikowski (Wrocław: C.H. Beck, 2025), art. 118, Nb 8; Anna Zbiegień-Turzańska, "Komentarz do art. 115 KC," w *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 34, red. Krzysztof Osajda (Warszawa: C.H. Beck, 2025), Nt 6, którzy twierdzą, że możliwość podjęcia czynności przerywających bieg przedawnienia determinuje kwalifikację terminu przedawnienia jako terminu, do którego art. 115 k.c. znajduje zastosowanie.

²⁰ Zob. wyrok SN z 13 kwietnia 2007 r., III CSK 409/06, Legalis nr 162819, w którym uznano, że art. 115 k.c. określa koniec terminu przedawnienia. Wskazuje się ponadto, że nowelizacja art. 115 k.c. z 2017 r., zrównująca sobotę z dniami ustawowo wolnymi od pracy, oraz analogiczne stosowanie przepisu do zasiedzenia (postanowienie SN z dnia 6 czerwca 2018 r., III CSK 61/18, Legalis nr 1793713) dodatkowo wzmacniają tę wykładnię, skoro skuteczność czynności przerywających zależy od możliwości ich podjęcia w ostatnim dniu biegu terminu.

²¹ W doktrynie za nieuznaniem przedawnienia za termin do dokonania czynności opowiadają się: Jacek Gudowski, "Komentarz do art. 115 KC," w *Kodeks*

nie ma zastosowania do liczenia terminu przedawnienia. Zwolennicy drugiego poglądu wskazują, że art. 115 k.c. nie znajduje zastosowania do przedawnienia, ponieważ upływ terminu przedawnienia nie stanowi terminu do dokonania czynności prawnej, lecz moment powstania kompetencji dłużnika do podniesienia zarzutu^[22]. Wniesienie pozwu może jedynie przerwać bieg przedawnienia, lecz nie może wpływać na długość jego trwania ani prowadzić do jego „wydłużenia” z powodu przypadającego na sobotę lub dzień wolny końca terminu. Podkreśla się także, że termin przedawnienia ma charakter terminu początkowego, którego skutek następuje *ex lege* i nie zależy od woli stron, a ustawodawca (zwłaszcza po nowelizacji art. 118 k.c.) wprowadził sztywny, autonomicznie określony mechanizm jego upływu, wyłączający korektę z art. 115 k.c. Podnosi się ponadto, że terminy powodujące z mocy prawa powstanie lub ustanie określonych kompetencji nie są terminami do dokonania czynności prawnych.

Kolejne stanowisko SN dotyczące sposobu ustalania końcowego dnia terminu przedawnienia zostało wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 22 maja 2024 r.^[23], w której przesądzono, iż art. 115 k.c. nie ma zastosowania do upływu terminu przedawnienia. Uzasadnienie uchwały oparto na następujących argumentach:

1. podkreślono konieczność ścisłej wykładni przepisów o przedawnieniu jako norm wyjątkowych ograniczających ochronę praw podmiotowych. Zgodnie z zasadą *exceptiones non sunt extendendae* wykluczona jest wykładnia rozszerzająca;
2. wykładnia językowa art. 115 k.c. wskazuje, że dotyczy on wyłącznie terminów zastrzeżonych dla dokonania czynności prawnej, podczas gdy przedawnienie następuje *ex lege* jako skutek upływu czasu. Między tym przepisem a konstrukcją przedawnienia brak jest zatem związku normatywnego;

cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, cz. 2 (art. 56–125), red. Jacek Gudowski (Warszawa: Wolters Kluwer, 2021), Nt 5; Krzysztof Mularski, “Komentarz do art. 115 KC,” w *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1–352*, wyd. 2, red. Maciej Gutowski (Warszawa: C.H. Beck, 2018), Nb 3; Radosław Strugała, “Komentarz do art. 115 KC,” w *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 9, red. Edward Gniewek i Piotr Machnikowski (Warszawa: C.H. Beck, 2019), Nt 1; Marcin Mataczyński i Michał Saczywko, “Komentarz do art. 118 KC,” w *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1–352*, wyd. 2, red. Maciej Gutowski (Warszawa: C.H. Beck, 2018), Nb 1.

²² II CSKP 1946/22, Legalis nr 2910261.

²³ Uchwała SN w składzie siedmiu sędziów z dnia 22 maja 2024 r., III CZP 21/23, Legalis nr 3084327.

3. zastosowanie art. 115 k.c. prowadziłoby do nieuzasadnionego wydłużania terminów przedawnienia, gdy ich koniec przypada na dzień wolny od pracy. Brak jednak podstaw, by różnicować bieg przedawnienia w zależności od rodzaju dnia, zwłaszcza że czynności przerywające mogą być podejmowane również w dni wolne;
4. art. 118 zd. 2 k.c. w sposób autonomiczny określa sposób ustalenia końcowego dnia terminu przedawnienia, niezależnie od tego, w jaki dzień tygodnia przypada ostatni dzień roku;
5. art. 123 § 1 k.c. nie wyznacza terminów dla dokonania czynności przerywających bieg przedawnienia, co wyklucza stosowanie do nich art. 115 k.c. Brak jest więc podstaw do rozszerzania tej regulacji na instytucję przedawnienia.

Pierwszy z przedstawionych w uchwale argumentów opiera się na założeniu, iż objęcie zakresem zastosowania art. 115 k.c. końcowego dnia biegu terminu przedawnienia miałoby wymagać posłużenia się wykładnią rozszerzającą. Trafne ujęcie problemu prowadzi do wniosku przeciwnego: zastosowanie art. 115 k.c. wynika nie z rozszerzania hipotezy lub dyspozycji przepisów o przedawnieniu, lecz z ich wykładni systemowej, uwzględniającej ogólne reguły obliczania terminów uregulowane w art. 110–116 k.c. Zastosowanie art. 115 k.c. nie wynika z wykładni rozszerzającej, lecz jest prostą konsekwencją systemowego odczytania przepisów k.c.

W konsekwencji w wyroku z dnia 22 maja 2024 r.^[24] SN uznał, że art. 115 k.c. nie może być stosowany do obliczania końcowego dnia terminu przedawnienia. Takie samo zdanie ma również J. Gudowski, który twierdzi, że art. 115 k.c. nie dotyczy terminów przedawnienia i zasiedzenia^[25]. Dla terminów przedawnienia dłuższych niż dwa lata należy przyjąć, że kończą się one ostatniego dnia roku kalendarzowego^[26]. Indyferentne jest więc ustalenie, czy upływ terminu następuje w sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy. R. Strugała wskazuje, że z hipotezy art. 115 k.c. wyłącza terminy, które przewidują wygaśnięcie stosunku prawnego lub utratę określonych uprawnień (kompetencji)^[27]. Podobnie uważa K. Mularski, podkreślając, że art. 115 k.c. nie odnosi się do terminów, których upływ nie

²⁴ III CZP 21/23, Legalis nr 3084327.

²⁵ Gudowski, „Komentarz do art. 115,” Nt 5.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Radosław Strugała, „Komentarz do art. 115 KC,” w *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 9, red. Edward Gniewek i Piotr Machnikowski (Warszawa: C.H. Beck, 2019), Nt 1.

nakłada na podmiot obowiązku działania lub zaniechania, lecz powoduje powstanie albo ustanie określonej kompetencji^[28].

4 | Wnioski

Zdaniem autora art. 115 k.c. powinien być stosowany do określania końcowego dnia biegu terminu przedawnienia, w szczególności w sytuacji, gdy jego upływ przypada na sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy. Przedawnienie, choć wywołuje swoje skutki *ex lege*, pozostaje konstrukcyjnie związane z koniecznością podejmowania przez wierzyciela określonych czynności zmierzających do przerwania jego biegu. Skoro ustawodawca ukształtował instytucję przedawnienia w sposób zakładający, że wierzyciel może skutecznie przerwać jego bieg aż do ostatniego dnia terminu, to należy zapewnić mu realną możliwość dokonania tej czynności, co przemawia za zastosowaniem art. 115 k.c.

Istotnym elementem uzasadniającym takie ujęcie jest charakter czynności wszczynającej postępowanie sądowe. Nie budzi wątpliwości, że złożenie pozwu stanowi przede wszystkim czynność procesową, której zasadnicze skutki aktualizują się w sferze postępowania cywilnego. Nie można jednak pominąć, że ustawodawca wiąże z dokonaniem tej czynności również doniosłe skutki w sferze prawa materialnego, w szczególności w postaci przerwania biegu przedawnienia na podstawie art. 123 § 1 pkt 1 k.c. Okoliczność ta pozwala argumentować, że wniesienie pozwu, jako zdarzenie relewantne na gruncie prawa materialnego, podlega reżimowi wynikającemu z art. 115 k.c. Wobec czego tym bardziej przemawia za przyjęciem, że wierzyciel powinien móc dokonać tej czynności skutecznie także w sytuacji, w której ostatni dzień terminu przypada na dzień wolny od pracy, ponieważ oddziałuje na sytuację materialnoprawną wierzyciela i dłużnika. Ta swoista materialnoprawna doniosłość pozwu uzasadnia jego mieszany procesowo-materialnoprawny charakter, przynajmniej w zakresie skutków, jakie wywołuje poza sferą procesową. Skoro ustawodawca uznaje ją za czynność doniosłą materialnoprawnie, to nie sposób twierdzić, że przedawnienie jest instytucją całkowicie oderwaną od działań podejmowanych przez uprawnionego. Również wykładnia systemowa (*argumentum*

²⁸ Mularski, "Komentarz do art. 115 KC," Nb 3.

a rubrica)^[29] sprzeciwia się wyłączeniu stosowania art. 115 k.c. Przepisy o przedawnieniu nie wprowadzają odrębnych zasad obliczania końca terminu, lecz jedynie określają jego długość. W takich sytuacjach, zgodnie z art. 110 k.c., pierwszeństwo mają przepisy ogólne dotyczące terminów, w tym art. 115 k.c. Funkcjonalnie przedawnienie służy równoważeniu interesów stron stosunku zobowiązaniowego: stabilizacji obrotu oraz ochronie wierzyciela. Odmowa stosowania art. 115 k.c. prowadziłaby do nadmiernego uprzywilejowania dłużnika oraz do ograniczenia prawa wierzyciela do sądu, w sposób niezamierzony przez ustawodawcę.

Z perspektywy praktycznej stosowanie art. 115 k.c. do przedawnienia zapewnia spójność systemową: skoro wierzyciel może skutecznie złożyć pozew w ostatnim dniu biegu terminu, to niemożność dokonania tej czynności z powodu przypadającego wówczas dnia wolnego od pracy byłaby sprzeczna z materialnoprawną konstrukcją przerwania biegu przedawnienia. Przyjęcie odmiennego stanowiska prowadziłoby do sytuacji, w której norma ustawy dopuszcza działanie, lecz warunki kalendarzowe czynią to działanie niemożliwym. Ponadto konstrukcja zawieszenia biegu przedawnienia pokazuje, że ustawodawca dopuszcza normatywne ingerencje w tok biegu tego terminu, co podważa tezę o jego absolutnie „sztywnym” charakterze. Jeżeli dopuszczalne jest odsunięcie końcowego momentu biegu przedawnienia z uwagi na okoliczności utrudniające dochodzenie roszczenia, to analogicznie dopuszczalna jest korekta wynikająca z art. 115 k.c., która ma na celu zapewnienie realnej możliwości podjęcia czynności przerywającej jego bieg.

W świetle tych argumentów zasadne jest przyjęcie, że termin przedawnienia nie powinien być wyłączony spod działania art. 115 k.c. Zarówno konstrukcja czynności przerwania biegu przedawnienia, jak i wykładnia systemowa oraz językowa prowadzą do wniosku, że art. 115 k.c. w sposób naturalny i logiczny wpisuje się w mechanizm przedawnienia. Zagwarantowanie wierzycielowi realnej możliwości zainicjowania postępowania sądowego w ostatnim dniu biegu terminu jest nie tylko wymogiem systemowym, lecz także elementem zapewniającym pewność i przewidywalność obrotu prawnego. Przyjęcie tej interpretacji sprzyja spójności wykładni i pełniejszej ochronie praw podmiotowych, nie naruszając jednocześnie funkcji instytucji przedawnienia.

²⁹ Zob. Lech Morawski, *Zasady wykładni prawa* (Toruń: TNOiK, 2010), 152–153.

Bibliografia

- Bierecki, Dominik. "Nowe regulacje przedawnienia roszczeń." *Rejent*, nr 10 (2018): 9–24.
- Gudowski, Jacek. "Komentarz do art. 115 KC." W *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, cz. 2 (art. 56–125)*, red. Jacek Gudowski. Warszawa: Wolters Kluwer, 2021.
- Jantowski, Leszek. "Komentarz do art. 121 KC." W *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, red. Małgorzata Balwicka-Szczyrba i Anna Sylwestrzak. Lex/el., 2025.
- Kuryłowicz, Marek i Adam Wiliński. *Rzymskie prawo prywatne*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2016.
- Machnikowski, Piotr. "Komentarz do art. 118 KC." W *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. Edward Gniewek i Piotr Machnikowski. Warszawa: C.H. Beck, 2023.
- Machnikowski, Piotr. "Komentarz do art. 118 KC." W *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 12, red. Edward Gniewek i Piotr Machnikowski. Wrocław: C.H. Beck, 2025.
- Machnikowski, Piotr. "Komentarz do art. 121 KC." W *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 12, red. Edward Gniewek i Piotr Machnikowski. Warszawa: C.H. Beck, 2025.
- Mataczyński, Marcin i Michał Saczywko. "Komentarz do art. 118 KC." W *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1–352*, wyd. 2, red. Maciej Gutowski. Warszawa: C.H. Beck, 2018.
- Morawski, Lech. *Zasady wykładni prawa*. Toruń: TNOiK, 2010.
- Mularski, Krzysztof. "Komentarz do art. 115 KC." W *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1–352*, wyd. 2, red. Maciej Gutowski. Warszawa: C.H. Beck, 2018.
- Rycko, Nikodem. "Komentarz do art. 118 KC." W *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, cz. 2 (art. 56–125)*, red. Jacek Gudowski. Warszawa: Wolters Kluwer, 2021.
- Sobolewski, Przemysław. "Komentarz do art. 121 KC." W *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. serii Krzysztof Osajda, red. tomu Wojciech Borysiak. Warszawa: C.H. Beck, 2024.
- Strugała, Radosław. "Komentarz do art. 115 KC." W *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 9, red. Edward Gniewek i Piotr Machnikowski. Warszawa: C.H. Beck, 2019.
- Strugała, Radosław. "Komentarz do art. 118 KC." W *Zobowiązania. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC. Tom I. Komentarz*, red. Piotr Machnikowski. Warszawa: C.H. Beck, 2022.
- Zbiegień-Turzańska, Anna. "Komentarz do art. 112 KC." W *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 34, red. Wojciech Borysiak. Warszawa: C.H. Beck, 2025.
- Zbiegień-Turzańska, Anna. "Komentarz do art. 115 KC." W *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 43, red. Krzysztof Osajda. Warszawa: C.H. Beck, 2025.

